

4098 čevljev, Krim 3504 čevlje, Snežnik 5330 čevljev, Črnic, Klek in mnogo drugih na hrvatski meji.

Studení hudourniki: Soča, Sava, Drava izvirajo v Triglavskem gorovji, na katerem so: Lansko jezero nad Radečami 3023 čevljev, 12 jezer nad Savico okoli 4000 čevljev nad morjem.

V Triglavskem krilu leži $4\frac{1}{2}$ milje dolga in $\frac{1}{2}$ milje široka rodovitna in od nekdanj naseljena obrtna Bohinska dolina, ktero preteka Sava (Bohinjka), nareja sprelepo jezero, 1640 čevljev nad morjem in 404 orolov veliko (celo uro dolgo in pol ure široko).

Na Triglavskem skupku (16 milj obsegajočem in kakih 13 štirjaških milj pokrivajočem) so travnate planine za planšarsko veselo življenje.

Tukaj so rudarji,

Tukaj so ogljarji,

Vidiš tud' majarje

Štejejo tolarje. —

Tukaj slišiš petje, da se razlega od gore do gore in doní po dolinah — in slišiš mlado gorenko prepevati:

„Bohinje pa prav': Juhé! Juhé!

Na planinci fletno jé“.

J. Žanov. *)

Ozir v jugoslovanske dežele.

Srbija.

Jutri se bode slovesno obhajal v Beligradu razglas polnoletnosti mladega srbskega kneza Milana. S tem dnevom vzame mladi knez krmilo vladarstva v svoje roke.

Naj v očigled ovega dne „Novice“ nekoliko zemljepisnih in zgodovinskih črtic podajo svojim čitateljem.

Dandanašnja Srbija je blizo 1000 kvadratnih milj velika, a malo le naseljena, kajti ona nima veliko čez 2 milijona prebivalcev, vsi skoro pa so kristijani, le malo turčinov in judov in nekoliko ciganov je med njimi.

Zemlja je rodovitna, posebno poljedelstvu, živinoreji in vinoreji ugodna; turšice, žita, vina in tobaka se obilo pridela; živinoreja je bogata. Železa in bakra se pridela mnogo, pa tudi kalamina in premoga je obilo. Največo prihodnost pa imajo srbski hrastovi gozdi, ki še niso videli ali čuli nobene sekire; neprecenljiva vrednost teh gozdov je pa tem večja, ker Srbija ima v brodovji na Donavi, Drini, Velkimoravi, Ibru in Timoku najlepše pripomočke za to trgovstvo, ki jej je zagotovljeno za vse čase. Moč silnih vodá, njihova brodnost, obilnost premoga, neizmerno bogastvo v gozdih in družih pridelkih, zveza po Donavi s Carigradom in Črnim morjem: vse to more po dobri in previdni vladi v ne daljnem času Srbijo povzdigniti na prvi stan evropejske obrtnije in še mnogo večega bogastva, kakor je dandanes.

Da pa to, kar smo zdaj rekli, ni rečeno samo iz ljubavi do naših nam po narodu milih bratov, nego da je čista resnica, kaže že to, da Srbija že danes leto in dan čez 4 milijone forintov blagá več čez svojo mejo v Avstrijo dovaževa, kakor Avstrija v Srbijo.

Srbija ima pa ravno tako slavno kakor tužno zgodovino. — Ni nam namen tukaj obširno popisovati starodavno zgodovino Srbsko, omeniti hočemo le to, da car Stepan Dušan je od 1336. do 1356. leta vladal ne samo čez celo dandanašnjo Avstrijsko in Turško Srbijo, ampak tudi čez celo Macedonijo, Albanijo, Tesalijo, Grško in Bolgarsko. — 15. junija leta 1389. pa je Srbe na Kosovem polji nesrečna osoda zadela, po kateri so do začetka našega stoletja pod Turškim jarmom

zdihovali. 12. svečana je tudi nam Slovencem iz narodnih pesem dobro znani Črni Jurij Srbe poklical na boj, ki je 3 leta tako grozovito trajal, da je kri ko voda tekla. Ta prvi junaški rešenik Srbije se je rodil 21. decembra leta 1766. v Viševču, sin je bil revnih starišev, ter je v prvi svoji mladosti svinje pasel. Ko se je pozneje nekoliko opomogel po kupčiji z živino, postal je že v mladih letih strah Turkom. Po nekem ravsu, v katerem je več Turčinov pokončal, pobegnil je v Avstrijo in pod Laydonom se bojeval s Turkom. 23. decembra 1807. je Črni Jurij, ko je bil že popred Turke iz cele Srbije zapodil, Beligrad z naskokom vzel. Od onega časa se giblje Srbija na samostalni podlagi junaško si pribojevane svobode. — Mogoče, da se bode v Srbiji še veliko krvi prelilo; al dokler bode svet stal, Srbija ne pozabi rešitelja svojega Črnega Jurija!

Čeravno je on Srbijo rešil in Turka iz dežele pogнал, in dasiravno mu je hvaležna dežela vladarstvo poklonila, vendar so ga le neprestane Turške intrige prisilile 13. oktobra leta 1813. pobegniti v Avstrijo.

Zdaj, ko ni bilo junaškega vojskovodje, so krvočni Turki z novim napadom na revno Srbijo padli, tam ropali, žgali in morili.

V tej silni nadlogi pa se vzdigne druga junaška glava: Miloš Obrenović, rojen v Dobrinah 15. aprila 1784; tudi on je bil sin revnih starišev, pa se je že pod Črnim Jurijem hrabro s Turkom bil.

Cvetno nedeljo leta 1815. opoldne so v Beligradu prve puške počile, in sopet je leto in dan po vsi Srbiji kri curkoma tekla. Še le po popolni zmagi nad Turkom se 1816. l. mir naredi. Turški sultan je moral Miloša za srbskega gospodarja imenovati in narodna skupščina 6. novembra 1817. leta ga je za svojega kneza proglasila. Miloš je dolgo z bistrim svojim umom vladal; al pozneje je pijančeval in ne samo samosilno in svojeglavno ravnal, temuč tudi zakrivil marsikaj družega tako, da ga je narodna skupščina 13. junija 1839. leta od vladarstva odstavila.

Med tem, ko je Miloš z velikim premoženjem živel na Dunaji in na Vlaškem, vladal je v Srbiji sin njegov Milan Obrenović. Ko je pa on 8. julija 1839. leta umrl, nastopil je vladarstvo njega mlajši brat Mihal Obrenović; al prve dni septembra meseca 1842. l. se pod vodstvom starešine Vučić-a punt vname, ki je Mihala prisilil, 7. dne septembra meseca v Avstrijo pobegniti. Na to 14. septembra 1842. leta izreče Beligradska skupščina, da Obrenovičeva rodbina je zgubila pravico Srbskega vladarstva, in pokliče sina Črnega Jurija z imenom Skender Jurčevića na Srbski prestol.

Skender je bil sicer knez bistre glave, al nikdar ni imel pravega srca za čast in veljavo Jugoslovansko, ter je rad s Turkom vlekel. Njegov največi pregrešek bil je ta, da je v vojski med Rusom in Turkom 1853. leta neutralen ostal in se ni vdal očitnim zahtevam srbskega naroda, z Rusom zediniti se zoper Turka. Tega Srbija nikdar ni pozabila in 22. decembra 1858. leta je sklenila narodna skupščina mu dati slovo; al Skender se tudi temu narodnemu izreku ni podvrgel, marveč je pribežališča pri Turkih v Beligradski trdnjavi iskal. Na to izreče skupščina že 23. decembra 1858. leta formalno, da je Skender Jurčević pravico do srbskega vladarstva zgubil in pokliče zopet starega — 13. junija 1839. leta odstavljenega Miloša Obrenovića na Srbski prestol nazaj.

Miloš — po katerem, ko je bival več dni v Ljubljani, je ranjki trgovec Karinger, ki se je tu ž njim seznanil, svojo štacuno imenoval „pri Milošu“ in jo s sliko njegovo okinčal — je 26. septembra 1860. leta v

*) Ste pač že dobili? Pozabili smo popolnoma. Prosimo večkrat kaj. Vred.

77. letu svoje starosti v Beligradu umrl. Za njim je prišel sin njegov Mihal — 14. septembra 1842. leta vladarstva odstavljen, drugi pot na Srbski prestol, al 29. maja 1868. leta so ga zarotniki na sprehodu zavratno umorili.

Njegov naslednik Milan je sin Mihalove sestre Julije. Ko so zarotniki strica umorili, je bil Milan še le 12 let star, in zavoljo tega sta do sedaj po volji narodne skupščine v njegovem imenu vladala ministra Blaznovač in Ristić.

Jutri 22. avgusta bo Milan slovesno polnoleten proglašen. Narod srbski od njega, ker je mladeneč bistre glave in navdušen za svojo domovino, pričakuje srečne dobe za Srbijo.

Mnogovrstne novice.

* *Kozé* (nevarna človeška bolezen) v Trstu in okoli Dunaja še zmirom hudo razsajajo; iz okolice dunajske se piše, da v eni sami hiši je zbolelo 27 osób za kozami in izmed njih jih je umrlo 11.

* *Kolera*, ki se je že davno prikazala, se tudi po poročilih iz Lvova (Lemberg) v okrajih Zbaraškem čedalje bolj razširja in huja postaja.

* V *Perziji* vlada strašna lakota; več mest je popolnoma zapuščenih, pomrli so glada skor vsi prebivalci; samo v glavnem mestu Teheran-u jih je umrlo 106.000.

Dopisi.

Iz Gradca 18. avgusta. A—č. — Pretekli teden je šla iz Gradca velikanska procesija v Marija-Celje. Gotovo 5000 vernih bilo je samo iz Gradca in bližnje okolice. Knezoškof dr. Zwerger sam jo je spremljal z mnogimi duhovni. Kolikor tudi tukajšnji nemški liberaluhi našega škofa pikajo in zaničujejo, pokazalo se je vendar pri tej priliki, da ljudstvo je še vedno na škofovi strani. Na vse kriplje so liberalni listi odvrčali ljudstvo, naj se nikar ne vdeleži te procesije, al — dosegli niso nič! Danes je šla zopet procesija v Maria-Trost. Liberaluhi vdrihajo po škofu in duhovščini, češ, da s tem ljudstvo svoja dela na polji zanemarja; al pri tem pa ne pomislijo, da tudi oni, ko take čenčarije kvasijo in toliko otrobov vežejo, Bogu ljubi čas kradejo. Kmet sam najboljši vé, kaj ima storiti, da mu delo ne bo zaostalo, in ne potrebuje o tem nobenega svetovalca.

Iz Trsta. („Beseda“ v Rojanski čitalnici) je bila sopet prav lepa in živahna; v to so posebno pripomogli izvrstni pevci od Št. Ivana. „Beseda“ je odprl odbornik g. Katalan s kratkim govorom, v katerem je nazdravil presvitlega cesarja; deklamacija male deklice g. Pazor-jeve je bila pikantna, igra „Ravni pot najboljši pot“ se je jako dobro vršila. Hvala dramatičnemu odseku! Po igri smo se po domače s petjem in napitnicami pod milim nebom v večernem hladu zabavali. — Na splošno željo se ponoví zanimiva „beseda“ 25. dne t. m. Vabijo se vljudno vsi častiti udje; neudje plačajo vstopnino.

Iz Kanala 10. avg. J. V....č. — Ministerstvo za bogočastje in uk je letos prav veliko učnih pomočkov podarilo ljudskim šolam, šolskim in učiteljskim knjižnicam. Vrednost vsega darovanega blaga znaša več kot 16 tisoč gold. Vidi se iz tega, da se ljudsko šolstvo vedno bolj podpira. Preteklo leto se je podarilo naši šoli 16 lepih Hartingerjevih kmetijskih tabel, ki bi pa bile pravi kinč šoli, ako bi na šolskih stenah v primer-nih za to napravljenih okvirih visele; tako bi tudi več koristile deci, ker bi jih imela vedno pred očmi, jih ogledovala, čitala itd. Močno me pa veseli, da se tudi

letos ni pozabilo na našo šolo, ker jej je podarilo sl. ministerstvo za bogočastje in uk po nasvetu blagorodnega g. Gatti-a, deželnega, in g. Budala, okrajnega nadzornika, prav lep globus. Omenjenima gospodoma se tu javno zahvaljujem za lepi pomoček. Naj pa povem tudi to, da slovenski globus smo že imeli, ker nam ga je naš vrli župan g. Malnič hitro omislil, ko je bilo po časopisih naznanjeno, da se dobí v Ljubljani. Konečno naj še to naznanim, da naš preč. g. dekan Andrej Wolf je podaril naši šoli tri zemljevide (Evropo, obraz cele zemlje v polutah in Avstriji), ki jih je izdala „Matica Slovenska“, in pa nekoliko knjig za šolsko knjižnico, ki smo jo zdaj ustanovili. Bog plati!

Ajdovščina 16. avg. A. R. — Včeraj popoldne je v gradu Lože (Leutenburg) strašen ogenj celo desno stran gradiča pokončal. Škoda je velika; sliši se, da je bilo zažgano, zato, ker je neki na dveh krajih začelo goreti. Ajdovska komunska gasilnica in iz fabrike Ajdovske, kakor tudi gasilnica iz Vipavskega trga so prihitele na pomoč, al vode je pomanjkovalo.

Iz Goč 12. avg. F. A. — Zdaj ena, zdaj druga soska v Vipavskem okraji se pritoži zaradi gozdnih vžitkov. Tudi pri nas je v tej zadevi taka; veden prepir je med sosedi. Eni želijo, da bi se gozd razdelil, drugi da ne; vendar večina glasov je, da to priznava in zahteva; zato tudi ne bo pred mirú, dokler ne dobí vsak svoj del odmerjen v gozdu. Zaradi tega smo se unidan pomenkovali, da bi dobro bilo, ako bi se vkup zbrali in šli k županiji, da bi nam o tem kak dober svet dala, kaj nam je storiti. Al le pri besedi je ostalo; k županu ni šel nobeden. Precej pa se je vzdignil nekdo čez ta naš pogovor in zatrosil laž, da je hodil nek „črni fant“ po vasi in ljudi šuntal, naj bi šli pri skazovanji lesa v gozd se bojevat. Pri nas ni nobenega fanta, da bi se imenoval „črni fant“, in tudi na boj ni nobeden ljudi šuntal. Da je pa ono človeče kaj tacega si izmislilo, ni čuda, zakaj navzelo se je obilo „blatnega“ duhá in ga začelo puhati iz sebe. Mi pa zahtevamo od njega, naj nam nikar ne skruni poštenja našega!

Stari Trg na Notranjskem 17. avg. — Strašna nesreča je danes zadela Stari Trg; silni ogenj je pokončal 23 hiš, katerih menda nobena ni bila zavarovana! (To pač je žalostno, da — koder koli se pripetí nesreča ognja — se kaže nemarnost, da malokdo ali nihče ni zavarovan!)

Iz Črnomlja. (Odgovor na očitno vprašanje Črnomaljcev v 32. listu „Novic“ t. l.) 21. decembra 1870. leta je poprejšnji župan po okrožnici naznanil, da bode nova volitev župana in svetovalcev 30. decembra 1870. Znano je vsacemu, da občinska dela so meni izročena bila, zato sem moral, samo ob sebi se razume, na tanko ta opravilstva znati. Ko se je okrožnica odposlala, brž grem k zastopnikom naše domače stranke, ter se ponudim za župana kandidirati s tem dostavkom: ako misli kdo od naše domače strani za župana se ponuditi, da jaz od svoje kandidature odstopim. To se je godilo neko soboto zjutraj. Dal sem pa obrok do četrtega zvečer, tedaj 5 dni in pol za odgovor. Prisedši v četrtek zvečer na dotični kraj dobim odgovor, da ni nič gotovega znano. Na to podaljšam obrok še za 24 ur; po preteklem tem času pa sem isto zvedel; na to podaljšam obrok še za 24 ur; al zvedel sem zopet isto. Zanašal sem se na sladke obljube; al zmotil sem se, kakor že marsikdo drugi. Prepričal sem se, da se mi je za hrptom delalo od domače strani; ponujala sta se razen mene še dva druga, a tega mi nista razodela; to pa me je jako razkačilo, da nobeden ni bil odkrito srčen, kakor sem jaz navajen biti, kar mi bo gotovo vsak priznaval. Pride 30. december 1870. leta popoldne in bilo je treba na volitveno volišče iti. Mene so zadnji